

РЕШЕНИЕ НА СЪДА

21 юни 1988 година*

По дело 197/86

С предмет преюдициално запитване, отправено до Съда съгласно член 177 от Договора за ЕИО, от Court of Session (Шотландия) в производството, висящо пред този съд между

Steven Malcolm Brown

и

The Secretary of State for Scotland

относно тълкуването на членове 7 и 128 от Договора за ЕИО, и членове 7 и 12 от Регламент (ЕИО) № 1612/68 на Съвета от 15 октомври 1968 г. относно свободното движение на работници в Общността (ОВ L 257, стр. 2),

СЪДЪТ,

в състав: г-н Mackenzie Stuart, председател, г-н J. C. Moitinho de Almeida и г-н G. C. Rodríguez Iglesias, председатели на състав, г-н T. Koopmans, г-н U. Everling, г-н K. Bahlmann, г-н Y. Galmot, г-н С. Kakouris, г-н R. Joliet, г-н T. F. O' Higgins и г-н F. Schockweiler, съдии,

генерален адвокат: г-н Gordon Slynn,

секретар: г-жа В. Pastor, администратор,

като взе предвид становищата, представени:

- за г-н S. M. Brown, от г-н R. MacKay, QC, и адв. M. G. Clarke,
- за Федерална република Германия, от г-н M. Zuleeg, представител
- за датското правителство, от г-н L. Mikaelson, представител,
- за правителството на Обединеното кралство, от г-н H. R. L. Purse и г-н D. Donaldson, QC, представители,
- за Комисията, от г-н J. Cunniff, представител,

като взе предвид доклада от съдебното заседание и след заседанието от 21 май 1987 г.,

* Език на производството: английски.

след като изслуша становището на генералния адвокат, представено на заседанието от 17 септември 1987 г.,

постанови настоящото

Решение

1. С Определение от 27 юни 1986 г., постъпило в секретариата на Съда на 31 юли 1986 г., Court of Session, Шотландия (Върховен съд по граждански дела) е отправил на основание на член 177 на Договора за ЕИО, пет преюдициални въпроса относно тълкуването на член 7 от Договора за ЕИО и членове 7 и 12 от Регламент № 1612/68 на Съвета от 15 октомври 1968 г., относно свободното движение на работници в Общността (ОВ L 257, стр. 2).

2. Тези въпроси са повдигнати в рамките на производство между г-н Brown, ищец по главното производство (по-надолу „ищец“), срещу отказа на Scottish Education Department (SED), административен отдел под отговорността на Secretary of State for Scotland, ответник по главното производство да му отпусне помощ за обучение.

3. От делото е видно, че ищецът притежава двойно гражданство - френско и британско. След като е живял във Франция до получаването на бакалавърска степен, в началото на 1984 г. е отишъл в Обединеното кралство. От 9 януари до 14 септември 1984 г. е работил за дружество в Единбург. Тази работа е описана в акта за препращане като „Професионално пред университетско обучение“. През м. октомври 1984 г. е започнал обучение, което дава диплома за електроинженер в университета Кеймбридж.

4. SED му отказва по няколко мотиви, които се основават на националното право, отпускането на помощ за обучение, което включва от една страна стипендия за издръжка, чийто размер зависи от доходите на родителите и от друга страна директно заплащане на разходите по обучението от страна на SED на университета, независимо от приходите на студента или родителите му.

5. Ищецът е приел, че няма право съгласно националните разпоредби. Въпреки това е предприел съдебна процедура срещу отказа от страна на SED, като твърди, че има право на помощ за обучение съгласно правото на Общността, на основата на една или друга от следните четири разпоредби: член 7 от Договора за ЕИО, така както е тълкуван от Съда в Решение от 13 февруари 1985 г. (Gravier, 293/83, Recueil, стр. 606), член 7, параграф 3, член 7, параграф 2 и член 12 от Регламент №1612/68.

6. Двете страни са помолили националния съд да зададе на Съда няколко преюдициални въпроса, националния съд е отправил до Съда следните въпроси:

„1) Обучението по инженерни специалности, осъществено редовно в определен университет, което води до получаване на диплома, която позволява на своя притежател да отговори на изискванията за принадлежност към професионалното съсловие на електроинженерите и му дава на свой ред

допълнителен професионален опит да бъде записан като пълноправен инженер и да използва титлата „Chartered Engineer”, представлява ли:

а) професионална квалификация, което попада под обхвата на Договора за ЕИО за целите на член 7 от него, така както е тълкувано по дела 152/82, Forcheri/Белгия, и 293/83 Gravier/град Лиеж

и/или

б) обучението в „професионално училище”, посочено в член 7, параграф 3 от Регламент (ЕИО) № 1612/68 на Съвета?

2) Понятието достъп до професионална квалификация по смисъла на член 7 от Договора за ЕИО, така както е тълкувано по делата 152/82, Forcheri/Белгия, и 293/83, Gravier/ град Лиеж, трябва ли да се тълкува като включващо плащането от страна на държава-членка на основание на разпоредбите на националното **Ж** законодателство на лице или за сметка на последното, което извършва професионална квалификация: а) на права за обучение и/или б) на разходите за издръжката му?

3) Граждани на държава-членка, който е пребивавал в тази държава-членка и отива в друга държава-членка („приемаща държава-членка”), трябва да бъде считан за „работник” по смисъла на член 7 от Регламент № 1612/68, в следния случай:

а) засегнатото лице осъществява дейност срещу заплащане на пълно работно време, покрито от системата за социално осигуряване като стажант инженер в продължение на осем месеца преди влизането му в университета,

б) преди влизането в територията на държавата-членка, той вече е взел необходимите мерки, за да започне след периода от осем месеца, цитиран по-горе, редовно обучение по инженерство в университет в приемащата държава,

в) те не би бил нает от работодателя си в качеството, в което е наето, ако не е бил записан в университета,

и

г) приел е тази работа с цел да придобие професионален опит в областта на електроинженерната промишленост?

4) В случай, когато той престава да упражнява дейността си с цел да започне и действително започва обучение, което му дава диплома по електротехника с цел да стане инженер и да упражнява тази професия един работник може ли на основание на член 7, параграф 2 от Регламент (ЕИО) № 1612/68 да получава помощ съгласно националното право на студенти и предназначена да покрие разходите му по обучението и издръжката му?

5) Детето на гражданин на държава-членка, което пребивава на територията на друга държава-членка („приемаща страна”) може ли да се позовава на член 12

от Регламент (ЕИО) № 1612/68, когато единия или другия от неговите родители, който не работи вече и не пребивава в приемащата държава е пребивавал там за последен път или е бил нает в приемащата държава преди раждането на детето и фактът, че детето пребивава на територията на приемащата държава не е свързан с това, че упоменатия родител е работил в приемащата държава?”

7. За по-подробно изложение на правните разпоредби и фактите на главното производство, а също така и на становищата, представени пред Съда се прави препратка към доклада от заседанието. Тези елементи от делото се вземат под внимание единствено в степен необходима за доводите на Съда.

По първия въпрос

8. В първата част на първия въпрос националният съд иска да разбере дали университетското образование, така както е описано в определението за препращане съдържа професионална квалификация по смисъла на Договора за ЕИО.

9. Трябва предварително да отбележим, че в рамките на член 177 от Договора за ЕИО, Съдът трябва да предостави на националния съд необходимите критерии за тълкуване, които биха му позволили да определи въпросното обучение.

10. Следва да се отбележи също така, че тъй както Съдът е отсъдил в Решение от 13 февруари 1985 г., цитирано по-горе, обучение, което дава квалификация за упражняване на професия, занаят или заемане на длъжност, или дава специални умения да се упражнява подобна професия, занаят или да се заема подобна длъжност се отнася към професионална квалификация. Трябва също да се уточни, така както Съдът е приел в Решение от 2 февруари 1988 г. (24/86, *Vlaizot/Университет на Лиеж, Recueil*, стр. 379), че университетското обучение, което отговаря в общи линии на тези условия с изключение на някои специални курсове, които по своята специфика са предназначени за хора, които желаят да задълбочат общите си познания, а не толкова да се подготвят за определена професия.

11. Чрез втората част на първия въпрос националното законодателство цели да разбере дали университетите, които предоставят професионална квалификация, могат да бъдат считани за професионални училища по смисъла на член 7, параграф 3 от Регламент № 1612/68.

12. В това отношение трябва да отбележим, че за да бъде считано едно учебно заведение за професионална квалификация по смисъла на тази разпоредба, не е достатъчно то да дава известно професионална квалификация. Понятието професионално училище има по-тясно значение и се отнася единствено до учебни заведения, които предоставят само обучение, предназначено за определена професионална дейност или тясно свързана с последната, включително по време на стажа. Не е такъв случая с университетите.

13. Следователно трябва да се отговори на първия въпрос от една страна, че университетското обучение, което подготвя за квалификация за упражняване на професия, занаят или за заемане на длъжност или предоставя необходимото

обучение и умения за подобна професия, занаят или длъжност, се отнася до професионална квалификация от една страна, а от друга, че университетите не могат да се считат за „професионални училища” по смисъла на член 7, параграф 3 от Регламент № 1612/68.

По втория въпрос

14. Националният съд цели да разбере дали се отнася до прилагането на Договора за ЕИО и, по-специално, до неговия член 7 изплащането от страна на държава-членка в полза на студентите, такси за обучение, искани от университетите и стипендии, предназначени за издръжката им.

15. Следва да се отбележи, че в Решението от 13 февруари 1985 г., цитирано по-горе, Съдът е решил от една страна, че неравноправно отношение, което се основава на националността следва да се счита за дискриминация, забранена от член 7 от Договора за ЕИО, когато попада в полето на настоящия Договор от една страна, и условията за достъп до професионална квалификация се отнасят към тази сфера. В Решението от 2 февруари 1988 г., цитирано по-горе, Съдът е уточнил, че университетското обучение отговаря в общи линии на условията, считани като част от професионална квалификация по смисъла на Договора за ЕИО.

16. За сметка на това, Съдът не е трябвало да се произнася в цитираните по-горе решения по въпроса дали гражданин на друга държава-членка има право на помощ, когато предприеме подобно обучение, която се отпуска на гражданите на съответната държава.

17. Единствено в степента, в която подобна помощ би имала за цел да покрие разходите по записване или други разходи, включително за обучение, изисквани при достъп до образование по силата на Решението от 13 февруари 1985 г., цитирано по-горе, се отнася до условията за достъп до професионална квалификация и е обхванато от Договора за ЕИО и следователно принципът за не дискриминация на основата на националност, установена от член 7 от Договора за ЕИО се прилага.

18. С тези резерви следва да констатираме, че при настоящия етап на развитие на правото на Общността помощ, отпусната на студенти за издръжка и обучение, по принцип, излиза извън обхвата на Договора за ЕИО и, по-специално, на неговия член 7. И в действителност тя се отнася от една страна до образователната политика, която сама по себе си не е подчинена на компетенциите на институциите на Общността (вж. Решение от 13 февруари 1985 г., цитирано по-горе) и от друга на социалната политика, която е от компетентността на държавите-членки до степен, до която не е обект на специални разпоредби от Договора за ЕИО (вж. Решение от 9 юли 1987 г., Федерална република Германия и други/Комисията, 281/85, 283/85 - 285/85 и 287/85, Миграционна политика, Recueil, стр. 3203).

19. Следователно трябва да се отговори на втория въпрос, че в обхвата на Договора по смисъла на член 7 се включва изплащането от държава-членка в

полза на студентите на таксите за обучение в университет, но не се включва изплащането на стипендии, предназначени за издръжката им.

По третия въпрос

20. С третия си въпрос националният съд цели да научи дали гражданин от друга държава-членка, който влиза в трудово правоотношение в приемащата държава за период от осем месеца с цел започване на университетско обучение в същата професионална област и който не би бил нает от своя работодател, ако не е вече приет в университет, трябва да се счита за работник по смисъла на член 7, параграф 2 от Регламент № 1612/68.

21. В това отношение трябва да се подчертае първоначално, че понятието работник по смисъла на член 48 от Договора за ЕИО и на Регламент № 1612/68 има специфично значение за Общността. Както Съдът вече е заявил, трябва да се счита за работник всяко лице, което упражнява реална и ефективна дейност с изключение на дейностите с малък обхват, които имат чисто страничен и спомагателен характер (Решение от 23 март 1982 г., Levin, 53/81, Recueil, стр. 1035, и от 3 юни 1986 г., Kempf, 139/85, Recueil, стр. 1746). Основната характеристика на трудовото отношение е обстоятелството, че за определен период от време едно лице осъществява дейност в полза на друго лице и под негово ръководство, срещу която то получава възнаграждение (Решение от 3 юли 1986 г., Lawrie-Blum, 66/85, Recueil, стр. 2121).

22. Правото на Общността не поставя допълнителни условия, за да може едно лице да бъде считано за работник и държавите-членки не могат да подчиняват едностранно отпускането на социални предимства, предвидени от член 7, параграф 2 от упоменатия Регламент на определен период за професионална дейност (вж. Решение от 6 юни 1985 г., Frascogna, 157/84, Recueil, стр. 1744).

23. Следователно трябва да се отговори на третия въпрос, че гражданин на друга държава-членка, който влиза в трудово правоотношение в приемащата държава за период от осем месеца с цел започване в последствие на университетско обучение в същата професионална област и който не би бил ангажиран от работодател, ако не е вече приет в университет, следва да се счита за работник по смисъла на член 7, параграф 2 от Регламент № 1612/68.

По четвъртия въпрос

24. Първа част на четвъртия въпрос, която се отнася до правата за обучение е станала безпредметна предвид отговора, даден на втория въпрос. Втора част на четвърти въпрос, която цели установяването дали един работник се намира в определените обстоятелства от страна на националния съд в правото си да претендира на основание на член 7, параграф 2 от Регламент № 1612/68 да ползва помощ, изплащана на студенти и предназначена да финансира тяхната издръжка, когато започнат университетско обучение в приемащата държава.

25. Трябва да припомним, че както Съдът е вече заявил в своето Решение от същия ден (Lair, 39/86, Recueil, стр. 0000), че помощ, отпусната за издръжка и обучение с цел университетско обучение, което води до професионална

квалификация представлява социална придобивка по смисъла на член 7, параграф 2 от Регламент № 1612/68.

26. В същото решение Съдът заявява, че гражданин на друга държава-членка, който е започнал университетско обучение в приемащата държава-членка, което дава професионална квалификация, след като е бил нает, трябва да се счита като запазил статута си на работник и способен на това основание да се ползва от привилегиите на член 7, параграф 2 от Регламент № 1612/68, при условие че съществува връзка между професионалната му дейност, осъществявана преди, и въпросното обучение.

27. Трябва въпреки това да се отбележи, че тази констатация не би могла да доведе до това гражданин на държава-членка да получи в друга държава-членка правото на стипендия за обучение, основано на качеството му на работник, след като е ясно, че той е придобил това качество само като следствие на приемането му в университет за започване на въпросното обучение. В действителност трудовото отношение, което е единствена база за правата, които произтичат от Регламент № 1612/68, в дадения случай е само допълнителен елемент по отношение на обучението, което стипендията следва да финансира.

28. Следователно отговорът на четвъртия въпрос трябва да бъде, че работник, който е гражданин на друга държава-членка и който влиза в трудово правоотношение за период от осем месеца с цел да започне в последствие обучение в приемащата държава-членка в същата професионална област и който е нает от работодателя си, само защото вече е приет в университет, няма право на основание член 7, параграф 2 от Регламент № 1612/68 да получи за целите на своето обучение от помощта, платена на студенти, граждани на приемащата държава, предназначена за тяхната издръжка.

По петия въпрос

29. За да се даде отговор на петия въпрос трябва да се отбележи, че ищецът е роден след като родителите му са престанали да работят и живеят в Обединеното кралство. Следователно никога не е имал в тази държава качеството на член на семейството на работник.

30. Петото съображение от преамбюла от Регламент № 1612/68 предвижда, че последният се отнася до установяването на свободно движение на работници благодарение, *inter alia*, на премахването на пречките, които стоят пред мобилността на работника. Включително да има право да вземе при себе си семейството си и условията за интеграция на това семейство в приемащата страна. От тук следва, че член 12 от Регламента трябва да се тълкува в смисъл, че дава право само на дете, живяло с родители си или с един от тях в държава-членка, докато най-малко един от родителите му е пребивавал там в качеството на работник. Той не би могъл да създаде права за детето на работник, родено след като последният е престанал да работи и да живее в приемащата държава.

31. Следователно трябва да се отговори на петия въпрос, че детето на гражданин на държава-членка, което живее на територията на друга държава-членка не може да се позовава на член 12 от Регламент № 1612/68, когато

неговият родител, който вече не живее в приемащата държава, е пребивавал в качеството си на работник преди раждането на детето.

По съдебните разноски

32. Разходите, направени от Обединеното кралство, Федерална република Германия, Кралство Дания и Комисията на Европейските общности, които са представили своите становища пред Съда, не подлежат на възстановяване. С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред националната юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски.

По изложените съображения,

Съдът

като се произнася по въпросите, поставени му от Court of Session, Шотландия, с Определение от 27 юни 1986 г., реши:

1. Университетското обучение, което дава квалификация за професия, занаят или длъжност или предоставя необходимия стаж и умения за подобна професия, занаят или длъжност представлява професионална квалификация.

Университетите не трябва да се считат за „професионални училища” по смисъла на член 7, параграф 3 от Регламент №1612/68 на Съвета от 15 октомври 1968 г. относно свободното движение на работници в Общността.

2 В обхвата на Договора по смисъла на неговия член 7 влиза изплащането от страна на държава-членка в полза на студентите на таксите за обучение, изисквани от даден университет, но и изплащането на стипендии, предназначени за тяхната издръжка.

3 Гражданин на друга държава-членка, който влиза в трудово правоотношение в приемащата държава-членка за период от осем месеца с цел започване в следствие на университетско обучение в същата област и който не би нает от работодателя, ако не е вече записан в университет, следва да се счита за работник по смисъла на член 7, параграф 2 от Регламент № 1612/68.

4. Работник, който е гражданин на друга държава-членка и който е влязъл в трудово правоотношение за период от осем месеца с цел започване на обучение в приемащата държава в същата професионална област и който не може да бъде нает от работодател, ако не е записан вече в университет, няма право на основание на член 7, параграф 2 от Регламент № 1612/68 да се ползва за обучението си от помощ, изплащана на студентите на приемащата държава по отношение на тяхната издръжка.

5. Дете на гражданин на държава-членка, който живее на територията на друга държава-членка, не може да се позовава на член 12 от Регламент № 1612/68, когато неговият родител, който вече не живее в приемащата държава, е пребивавал в нея в качеството си на работник преди раждането на детето.

Подписи

Произнесено в открито съдебно заседание в Люксембург на 21 юни 1988 година.

Подписи